

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Adoratione Eucharistiæ

Boileau, Jacques

Viennæ, 1743

Disquistio Theologica de Præcepto divino Communionis sub utraque
specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49201](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49201)

DISQUISITIO
THEOLOGICA

DE

PRÆCEPTO DIVINO
COMMUNIONIS
SUB UTRAQUE SPECIE.

Nullus dubitandi locus relinquitur
inter Catholicos & Protestantes
Theologos, quin manducare
Corpus Christi, & ejus Sanguinem bi-
bere, non solum opus, verum etiam
necessarium sit ad æternam salutem
comparandam; ex his Domini verbis,
Joan. cap. 6. v. 54. & seq. relatis,
quibus Discipulis suis mussantibus,

& qua ratione comedendam carnem suam dare posset inquirentibus, respondit: *Amen, amen dico vobis: Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam: & ego resuscitabo eum in novissimo die. Caro enim mea, vere est cibus: & sanguis meus, vere est potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo.*

Sed vehemens exurgit inter eos concertatio de duobus capitibus, quæ scindendæ unitatis, ac faciendî schismatis causa sunt. Primo enim inquirent, an corpus quod comeditur, sit verum & proprium; similiter an sanguis verus propriusque bibatur: Secundo, an absolute necessarium sit ad salutem procurandam, istud Corpus Domini sub specie panis comedere, & sanguinem sub specie vini bibere. Primam quæstionem peritis Virorum doctorum lucubrationibus abundanter enu-

enucleatam prætermittam: alteram vero quadam elucidatione non indignam, quantum in me erit, excutiam. At vero, ut labor iste faciliter feliciterque procedat, existimo varios Novi Testamenti locos, qui Communionem corporis & sanguinis Christi spectant, esse singulari cura examinandos; uti sincere videamus, an ex iis verum & conceptis verbis expressum præceptum Communionis sub utraque specie panis & vini, omnibus, nullo dempto, hominibus adultis impositum possit intelligi.

Partium Catholicarum & Protestantium Doctores æquabiliter fatentur, legem percipiendæ Eucharistiæ sub specie vini, haud tanta cum necessitate fuisse impositam, ut nullus ab ea eximatur. Non enim prohibent Protestantes quominus homines abstemii & a vino abhorrentes, sub solitaria specie panis communicent: (a) nec adeo generalem esse legem Communionis sub utraque specie existimant,

O 4

(a) *Discipline Ecclesiastique, cap. 12. nomb. 7. pag. 239.*

mant, ut in omni casu generaliter ab omnibus ei obtemperandum esse, sibi persuadeant. Sed quæstio est, an adeo conceptis verbis expressum sit in Scriptura præceptum Communio- nis sub utraque specie, ut nemo ho- mo communiter & ordinarie ab ejus obtemperazione liber sit: Denique, an illud sit ejusmodi, ut in potestate Ecclesiæ non positum sit laicos homi- nes & mulieres, ipsosque Sacerdotes, extra ritum sacrificii, a perceptione Eucharistiæ sub specie vini arcere: adeo ut judicia Concilii Constantien- sis adversus Wicleffum, Joannem Hus, & Hieronymum de Praga; & Tridentini contra Lutherum, Zwing- lium, & Calvinum abnuere liceat, ac secura conscientia rejicere.

Quinetiam fatentur partes adver- sæ, tum Catholicæ, cum Protestan- tes, non ceesse fuisse continuis tem- poribus omnes institutionis primæ ad- junctas seu annexas condiciones cu- stodire. V. g. Non opus fuit commu- nicantes semper soluto jejunio Eucha- ristiam

ristiam recipere, horis serotinis, discumbentes, atque in pane azymo.

Primus Scripturæ locus, ex quo divini Sacramenti institutionem intelligimus, habetur Matthæi cap. 26. vv. 26. 27. & 28. *Cœnantibus autem eis, accepit JESUS panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite: hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit: & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Eadem fere repetit S. Marcus cap. 14. vv. 22. 23. & 24. *Et manducantibus illis, accepit JESUS panem: & benedicens fregit, & dedit eis, & ait: Sumite, hoc est corpus meum. Et accepto calice, gratias agens dedit eis: & biberunt ex illo omnes. Et ait illis: Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur.* S. Lucas cap. 22. vv. 19. & 20. *Et accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem,*

O 5 post-

postquam cœnavit, dicens: *Hic est calix novum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur.* Dixerat antea, Christum discumbentem cum Discipulis, eis præcepisse ut inter se calicem dividerent: v. 14. *Discubuit, & duodecim Apostoli cum eo.* & v. 17. *Et accepto calice gratias egit, & dixit: Accipite, & dividite inter vos.*

Planissime plenissimeque constat his tribus locis, Christum Dominum imperasse suis Apostolis, ut calicem sanguinis sui biberent, eosque huic præcepto confestim obtemperasse, atque illud affatim perfecisse. Sed contendendo ex his neutiquam consequi, hoc præceptum omnes fideles spectasse: quippe cum ex conceptis textus Evangelici verbis intelligamus, solis præsentibus, ac cum Christo speciatim ac nominatim discumbentibus præscriptum fuisse. Insuper videtur incredibile, Christum iis qui hoc præceptum perficere non poterant, præscripsisse. Cum vero calix quo Christus usus est in Cœna, esset, ut probabi-

COMMUN. SUB UTRAQ. SPECIE. 219

babile est, in aliis conviviiis usitatus, suo complexu non plus continere poterat sacri laticis, quam partite ab hominibus duodecim & singulatim poterat exhauriri. Igitur hæc verba S. Matthæi: *Bibite ex hoc omnes.* & hæc S. Marci: *Et biberunt ex illo omnes.* neminem hominem, præter duodecim Apostolos, spectant, aut attinent. Hoc animadvertit conceptis verbis S. Justinus Martyr, Apologiæ 2. pro Christianis pag. 98. lit. B. Οἱ γὰρ Ἀπόστολοι ἐν τοῖς χρόνοις ὑπὲρ αὐτῶν ἀπομνημονόμασιν, ἃ καλεῖται Εὐαγγέλια, ἕτως παρέδωκαν ἐν τετάλλῃ αὐτοῖς τὸν Ἰησοῦν, λαβόντα ἄρτον, διχαρῆσαντα εἰπεῖν· τὸ ἐστὶν εἰς τὴν ἀνάμνησίν μου· τὸ ἐστὶν τὸ σῶμά μου· καὶ τὸ ποτήριον ὁμοίως λαβόντα, καὶ διχαρῆσαντα εἰπεῖν· τὸ ἐστὶν τὸ αἷμά μου· καὶ μόνοις αὐτοῖς μεταδοῦναι. *Nam Apostoli in commentariis a se scriptis, quæ Evangelia vocantur, ita tradiderunt præcepisse sibi JESUM: eum enim, pane accepto, cum gratias egisset, dixisse: Hoc facite in mei recordationem: hoc est corpus meum; & poculo similiter accepto, & gratias actis, dixisse: Hic est sanguis meus, ac Solis ipsis ea tradidisse. Quæ cum ita esse*

esse ex sacri contextus inspectione intelligantur; perperam his solitariis S. Lucæ verbis, *Hoc facite in meam commemorationem*, vindicare se posse putant Protestantes, impositam fuisse Communionis calicis legem omnibus, nullo dempto, hominibus. Ex his enim Evangelistarum verbis non intelligimus præscriptam a Christo, aut imperatam Eucharistiæ distributionem, seu ad plebem porrectionem; sed confectionem, quam hæc verba significant: *Hoc facite*. quæ quidem potestatem seu virtutem faciendi ab eodem Christo suis Apostolis datam indicant, quos creavit ac instituit Sacerdotes his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*; hoc est, Consecrate & facite corpus & sanguinem meum ad mei recordationem. Neminem autem hominem in mentem sanam venit, ejusmodi potestatem a Christo datam esse mulieribus & omni populo. Et quidem si ex his verbis non consequitur, datam esse nisi Apostolis faciendæ Eucharistiæ potestatem; mani-

COMMUN. RUB UTRAQ. SPECIE. 22 I

manifesta & naturali consecutione patet, cum ipsismet dixerit: *Bibite ex hoc omnes*; & , *Dividite inter vos*; hanc vocem , *omnes* , solitarios spectare Apostolos duodecim , neutiquam vero omnes homines generatim & generaliter , sive laicos , sive mulieres.

At vero (inquit Charentonii templi , non humillimi ingenii Minister Claudius , in Explicatione vernacula sectionis LIII. Catechismi typis impressa Hagæ-Comitis , año MDCLXXXII. apud Abrahamum Arondeum) si præceptum his verbis expressum , *Bibite ex eo omnes* , non spectat laicos ; nihil in institutione Sacramenti erit , quo ejus participatione teneantur , nihil quo jus habere videantur percipiendi sive panis , sive calicis.

Sed nihil magis ejusmodi ratiocinationis genere vanum ac supervacaneum est : quippe cum Christus suos Apostolos non instituerit Sacerdotes & ministros , nisi ad usum populi ; ac consecrationem , seu consecutionem
Eucha-

Eucharistiæ in eorum potestate non posuerit, nisi ut eam plebi Christianæ porrigerent, & administrarent: quamvis lege speciaticim sancita non significaverit, ejusmodi administrationem sub una, aut sub utraque specie fieri debere. Præterea satis intelligimus ex conceptis Christi verbis Joannis cap. 6. relatis v. 54. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* jus vindicatum, ac præceptum certum & dedita opera præscriptum omnibus fidelibus manducandi corporis, & bibendi sanguinis: utpote imposita pœna inobedientibus amittendæ vitæ, sancitum; sponso vero mercede vitæ æternæ, ac permanens in Christo, obtemperantibus. Sed hæc omnia certam, ac consulto & de industria conscriptam legem percipiendæ Eucharistiæ sub utraque specie non significant. Omnes homines manducare debent carnem Christi, & bibere sanguinem, atque ejusmodi præcepto non obtemperantibus

tibus de salute æterna desperandum est: sed neutiquam ex his consequitur, conceptam fuisse legem, & impositam omnibus comedendi corporis sub specie panis, & una bibendi sanguinis sub specie vini. Imo vero eo devolutum est totum difficultatis & quæstionis propositæ caput; hoc improbabile Protestantibus probandum incumbit. In Ecclesia enim Catholica non dubitamus, sub solitaria specie panis aut vini porrigi nobis carnem, & propinari sanguinem Christi. Præterea maximam dissimilitudinem animadvertimus inter Eucharistiæ administrationem, & confectio- nem: numquam conficiunt ministri & Sacerdotes, nisi sub utraque specie. *Dividite inter vos. Biberunt ex illo omnes. Bibite ex hoc omnes.* Sed sub unica specie panis, ex Evangelicis Scrip- toribus administratam fuisse Eucha- ristiam intelligimus. Primo ex cap. 24. S. Lucæ, quo refertur historia Emmauntinorum peregrinorum, qui- bus, nec Apostolica, nec Sacerdotali

am-

amplitudine exornatis, Christus Dominus corporis sui dapem admovit, (a) *Et factum est, dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis.* Continuo sermone observatum est, eundem Christum cognitum fuisse in fractione panis: (b) *Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via: & quomodo cognoverunt eum in fractione panis.* Quis enim ex relatione hujus actionis non intelligat, Christum Discipulis porrexisse Eucharistiam, qua S. Hieronymus (c) in Epitaphio Paulæ ad Eustochium, ait Christum domum Cleophæ in ecclesiam dedicasse? *Repetitoque itinere Nicopolim, quæ prius Emaus vocabatur, apud quam in fractione panis cognitus Dominus, Cleophæ domum in ecclesiam dedicavit.*

S. Augustinus eo loci Evangelistam spectasse panem Eucharistiæ existimat, quem eodem accipit sensu, quo S. Paulus Epist. 1. ad Cor. cap. 10. scilicet lib. III. de Concord. Evangelista.

(a) V. 30. (b) V. 25. (c) Tom. 1. pag. 173.

listarum, cap. 15. in quo mentione facta de Discipulis Christum in fractione panis agnoscentibus, ait: *Nec quisquam se Christum agnovisse arbitretur, si ejus corporis particeps non est, id est Ecclesie, cujus unitatem in Sacramento panis commendat Apostolus, dicens: (a) Unus panis, unum corpus multi sumus, ut cum eis benedictum panem porrigeret, aperirentur oculi eorum, & agnoscerent eum.* De pane enim Eucharistiæ dubio procul loquitur S. Paulus, quocum corpus Ecclesie comparat, dum ait: *Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus, postquam v. 16. cap. 10. hujus Epist. dixit: Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? & panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est?*

Venerabilis Beda, qui fato concessit anno Christi DCCXXXI, vel DCCXXXIII. die XXVI. Maji, ad hunc locum S. Lucæ ait: *Impedimentum permittit esse Deus, donec ad Sacramentum perveniatur; sed percepta unitate Corporis Christi, impedi-*

(a) 2. Cor. 10. 17

mentum inimici aufertur, ut Christus possit agnosci. Quod quidem satis congruit iis, quæ dicit Augustinus continuo sermone ejusdem cap. 25. libro III. de Concord. Evang. Non autem incongruenter accipimus, hoc impedimentum in oculis eorum a satana factum fuisse, ne agnosceretur JESUS: sed tamen a Christo est facta permissio usque ad Sacramentum panis, ut unitate Corporis ejus participata, removeri intelligatur impedimentum inimici, ut Christus possit agnosci.

In eandem ivit sententiam Theophylactus ad hunc locum S. Lucæ. Sed & aliud innuit, quod scilicet sumentibus sacrum panem, aperiuntur oculi eorum, ut eum cognoscant; magnam enim habet & ineffabilem Dei caro virtutem.

Jam vero si dubium non superfit, quin S. Lucas eo loci de Eucharistia mentionem fecerit; luce meridiana clarius patet, ipsum Christum Dominum eam sub una specie, postquam revixit, porrexisse Discipulis peregrinis Emaüntis. Neque enim temere confugiendum est ad figuram
synec-

synecdochen, & inconsulte dicendum, Evangelistam cœnæ partem prototo commemorasse; nec dubitandum quin postquam manducassent, biberint Discipuli. Quippe cum de epotocalice in hac cœna non solum nihil dicat Evangelista; sed conceptis verbis asserat, benedicto pane, fracto, & porrecto, ex oculis eorum Christum repente evanuisse. *Acceptit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. (a) Et aperti sunt oculi eorum, & cognoverunt eum: & ipse evanuit ex oculis eorum.* Non potuisse eis propinare calicem, certissime constat ex hujus defectionis Christi ab oculis eorum celeritate ac pernicitate maxima, quam textus Græcus Evangelii mirabiliter exprimit: *ἡγὼ αὐτοὺς ἀφαντος ἐπέσπετο ἀπ' αὐτῶν.*

Jam ergo secundum locum excutiamus. Assumitur ex c. 11. Actuum Apostolorum, versibus 41. & 42. in quo postquam S. Lucas mentionem fecit multitudinis hominum Evange-

(a) *Luc. 24. 30. 31.*

lio credentium, ait, in doctrina Apostolorum ac panis fractione eos perseverasse. Qui ergo receperunt sermonem ejus, baptizati sunt: & appositæ sunt in die illa animæ circiter tria millia. Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus. At vero, secundum S. Paulum 1. Corinth. cap. 10. v. 16. panis, quem frangimus, est participatio corporis Domini. Et panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? Adeoque etiam si locus iste Actuum Apostolorum Græce legatur: *καὶ τῆ κοινωνίας, καὶ τῆ κλάσεως τῶν ἄρτων, καὶ τῶν προσευχῶν.* In communicatione, & fractione panis, & orationibus. erit semper de pane Eucharistiæ intelligendus: non enim ait S. Paulus: Communicatio panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? Sed, Panis, quem frangimus; quod idem significat ac fractio panis. Igitur Dialectus Hebraica videtur, quoniam Judæi non cultro panem secabant, sed frangebant: quamobrem panes eorum vocantur *κλάσσι*, fracti panes;

panes; dicebantque frangere panem, pro, ejus participes alios facere. Isaiaë cap. 58. v. 7. *Frangere esurienti panem tuum, & egenos, vagosque induc in domum tuam.* Et Lamentationum Jeremiaë cap. 4. v. 4. *Parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.* S. Marci cap. 8. v. 19. ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασεν εἰς τοὺς πεντακισχίλους. *Quando quinque panes fregi in quinque millia.*

Versio Syriaca, quæ a Christo nato antiquissima est, hunc locum Auditorum de pane Eucharistiæ explicat, & in Græco textu legisse oportet: ἐκοινωνοῦν ἐν ταῖς προσευχαῖς, καὶ τῇ κλάσει τῆς ὄχλας. *Communicabant in precibus, & in fractione Eucharistiæ.* Quamobrem Theodorus Beza ad hunc locum observat, veteres Christianos in illis conviviiis quæ Agapas vocabant; solitos etiam fuisse sacram Domini Cœnam usurpare, ut liquet ex I. Corinth. cap. 11. Qua de re agitur Tertulliani Apologetici cap. 39.

Isaacus Casaubonus, inter Scriptores Protestantes *μεγαλόνυμ*, agnoscit,

tam e veteribus, quam e recentioribus esse, qui interpretentur hæc verba Evangelii S. Lucæ, & Actorum, de Sacramento. Exercit. 15. contra Baronium, §. xxxviii. pag. 466. edit. Genev.

Hugo Grotius, Interpretum Scripturæ Protestantium doctissimus, explicans hæc verba, καὶ τῆ κλάσει τῆ ἄρτης, de pane Eucharistiæ intelligenda esse docet. *Frugalibus, inquit, conviviiis, quæ Eucharistiæ sumptione clauderantur, quare Eucharistiæ mentionem fecit Syrus.*

Erasmus stat dubius nisi in medio, & anceps de sensu hujus loci. *Incertum, ait, hic an loquatur de pane consecrato, cum nulla fiat mentio calicis.*

Larroquius conceptis verbis de Eucharistia hæc verba esse intelligenda subjicit, *Hist. Eucharist. libro III. pag. 545.*

Hæc igitur omnia palam demonstrant, hunc locum esse jure merito de Eucharistia intelligendum; adeoque ineunte ætate religionis Christianæ, sub solitaria specie panis administras-

se

COMMUN. SUBUTRAQ. SPECIE 231

se veteres Christianos Eucharistiam. Difficile profecto est maxime perspicere qua de causa vini mentionem omiserit S. Lucas, si ad Deum propitiandum & procurandam salutem, sub hac specie sumere necessarium existimaverit; cum mentionē, panis, precum, & doctrinæ non prætermiserit. *Perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.*

Sed defendit firmiter Claudius, pag. 42. Explicationis sectionis LIII. Catechismi, hoc exemplum Discipulorum Emmaüntinorum nihil attinere, & ex eo posse tantum assumi conjecturas improbables. Sed utinam ad argumenta quibus nostræ fulciuntur conjecturæ, respondere placuisset Ministro; ipse suas responsiones non solum levissimas, sed & dissipabiles faciliter recognosceret. Quippe satis esse putat dicere, Si colligamus ex “omissione facta a S. Luca epoti cali- “eis a Discipulis Emmaus, solam spe- “ciem panis eis fuisse porrectam; “æquabili ratione colligendum esse, “

“ in convivio a Josepho suis fratri-
 “ bus appposito, dapes tantummodo
 “ ad manducandum oblatas, pocula
 “ vero ad bibendum propinata non
 “ fuisse: cum hoc tantum præceperit
 “ dispensatori domus suæ: (a) *Instrue*
 “ *convivium, quoniam mecum sunt co-*
 “ *mesturi meridie; non dixerit, & bi-*
 “ *bituri.*

Sed incogitabile est, hominem tan-
 tisper lectioni Scripturæ ac studio ad-
 suetum, ejusmodi conclusionem ex
 hoc loco Genesis assumere, quæ con-
 tinuis versiculis hujus capituli contra-
 rium aperte docet; scilicet, fratres
 Josephi non solum cum eo compo-
 tasse, sed inebriatos esse. Vers. 34. *Bi-*
beruntque, & inebriati sunt cum eo. Tex-
 tus Hebræus habet: *Et bibentes cum eo,*
vino exhilarati sunt. Nihil enim ejus-
 modi compotationis in integra narra-
 tione S. Lucæ de Discipulis Emmai in-
 veniri potest, quam de industria &
 consulto prætermittam fuisse, valde
 probabile & credibile est.

in.

(a) *Genes. cap. 4. v. 16.*

Instat Claudius, & obfirmato pectore persequitur eadem pag. continenter, Necessè esse concludere ex hoc silentio S. Lucæ de specie vini, si hoc genus ratiocinationis locum habeat, commentitium seu fictum amicum Davidis, mensæ ejus accumbentem non bibisse; quoniam ait tantum David, comedisse panem suum; similiterque Prophetam Agur potu nullo indiguisset, cum dicit tantum Domino, *Fac ut decerpam panem demensi mei.* Eo enim recidunt omnes vires Magni Claudii adversus exemplum Discipulorum Emmauntinorum.

Sed falsum est David tantummodo dixisse, commentitium amicum suum comedisse panem suum. Id refertur Psalmo XL. v. 10. quo de Juda proditore Christi vaticinatur David Domini figuram repræsentans, ubi juxta Vulgatam editionem ait: *Qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.* Et juxta textum Hebræum, ex versione Leonis Judæ, Inter-

terpretis Calvinianis non suspecti:
Qui cibo meo victitabat, sublato pede ve-
lut calce me petebat. Ex quibus intelli-
 gimus, per *panem* significari totum ali-
 mentum, quod vulgo in prandio as-
 sumitur, cibumque & potum æquabi-
 liter comprehendit. Enimvero כֶּלֶב
 quod revera *panem* significat Hebrai-
 ce, etiam in Scriptura sæpe designat
escam & victum, a radice כָּלַל quæ *ve-*
sci Latine sonat: cap. 3. Genes. v. 19.
 Exodi 25. v. 30. *convivium & epulum*,
 Eccl. cap. 10. v. 19. adeoque pro ci-
 bo & potu una junctis solet usurpari;
 ut observat Buxtorfius, Calvinianæ
 partis Scriptor doctissimus, Lexici
 Hebraici & Chaldaici pag. 394. edit.
 Basileensis anni MDCLXXVI. Insuper
 dubium non est, David eo loci cibum
 & potum intellexisse; cum de Juda
 proditore vaticinium aliter intelligi
 non possit, cui revera Christus suæ
 mensæ accumbenti cum cæteris unde-
 cim Apostolis, panem & potum, seu
 corpus & sanguinem suum, sub utra-
 que specie, jam tum creato scilicet
 Sacer.

Sacerdoti & Eucharistiæ ministro, porrexerit.

Jam excutiendum superest testimonium Prophetæ Agur, scilicet Salomonis proverbiorum cap. 30. v. 8. in quo juxta textum Hebræorum legimus: *Inopiam & divitias ne dederis mihi: sed fac ut decerpam panem demensi mei.* Et secundum Vulgatam versionem, *Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria.* Ex quo intelligimus, per vocem כֶּחָל significari *victum*, seu totum nutritionis alimentum, quod cibum & potum comprehendit.

At luce meridiana clarius patet, S. Lucam, cum ait in Evangelio cap. 24. cognitum fuisse JESUM *in fractione panis*, & in Actis Apostolorum, cap. 2. fideles perseverasse *in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.* ibi consulto prætermisisse potionem vini, ac solam panis speciem spectasse. Id enim fatentur libenter omnes docti Interpretes Scripturæ, partium Protestantium, Hugo
Gro-

236 DE PRÆCEPTO DIVINO

Grotius, Isaacus Casaubonus, Theodorus Beza, & ipse Erasmus: adeoque plusquam necesse est, patet, ipsas Claudii conjecturas omni probabilitate carere.

Restat nunc examinandus celebris locus S. Pauli, ex cap. II. Epist. I. ad Corinthios, his versibus expressus.

(a) Ego enim accepi a Domino quod & tradidi vobis, quoniam Dominus JESUS, in qua nocte tradebatur, (b) accepit panem, & gratias agens fregit & dixit: Accipite, & manducate: hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem. (c) Similiter & calicem, postquam cœnavit, dicens: Hic calix novum testamentum est in meo sanguine: hoc facite quotiescumque bibetis, in meam commemorationem. (d) Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis: mortem Domini annuntiabitis donec veniat. (e) Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne: reus erit corporis & sanguinis Domini. (f) Probet autem seipsum homo:

(a) Versu 23. (b) V. 24. (c) V. 25. (d) V. 26. (e) V. 27. (f) V. 28.

COMMUN. SUB UTRAQ. SPECIE. 237

homo: & sic de pane illo edat, & de calice bibat. (a) Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit: non dijudicans corpus Domini.

Duo sunt in his versibus multa consideratione reputanda. 1. Quod se a Christo accepisse refert S. Paulus, & tradidisse Corinthiis, de institutione Sacramenti Eucharistiæ: quod ab Evangelistis antea citatis, & præsertim S. Luca, acceptum refertur, & complexu horum quatuor versuum continetur, scilicet 23. 24. 25. & 26. in quibus nihil est quod concertationem aut controversiam moveat inter homines Protestantes, & Catholicos viros de communione sub utraque specie: quippe cum inter nos conveniat, sic a Deo institutam fuisse Eucharistiam, ut sub utraque specie ab Apostolis, Sacrificis, Presbyteris, & Episcopis continuis temporibus efficeret. Controversiam vero solummodo habemus de conditione institutionis: seu contendimus, non ea lege in-

(a) Versu 29.

stitutam fuisse certa, ut non nisi sub utraque specie plebi Christianæ semper porrigeretur; & defendimus, hujus ascesis exercitationem & abrogationem in Ecclesiæ Catholicæ potestate & arbitrio positam fuisse.

2. Considerandum venit quod ex hac narratione concludit Apostolus, & ab hac voce incipit, *ὤτε*, *Itaque*, versibusque 27. 28. & 29. comprehenditur. At videmus versu 27. alternatim concludere, reum fore violati corporis & sanguinis Domini, *quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne*. Ex hoc enim consequitur manifeste S. Paulum existimasse, posse vel solum comedi panem, vel bibi solitarium vinum; atque utrovis indigne sumpto, hominem polluti corporis & sanguinis reum extitisse. Illa particula, vel, *ἢ πίνῃ*, *vel biberit*, in omnibus codicibus MSS. Græcis occurrit, ad quorum fidem cum cura expresserunt paucis abhinc annis Angli Protestantes editionem Græcam Novi Testamenti, in
Thea.

Theatro Sheldoniano, año MDCLXXV. Theodorus Beza, Erasmus, & Sebastianus Castellio, traduxerunt, *aut*: & si quidem in Latinis editionibus ante Concilium Tridentinum occurrat particula, &, loco, *aut*; mendum est ad fidem Autographi Græci, in quo nunquam occurrit particula *καί*, corrigendum. Dico, nunquam, etiamsi non ignorem, in editione Bibliorum Polyglottorum Londinensium annotatum esse ad hunc locum S. Pauli, Codicem MS. Græcum Alexandrinum, a Cyrillo Leucare sereniff. Regi Magnæ Britanniæ Carolo I. dono missum, habere *καί* πίνη, non, *η* πίνη. Quippe cum solitarius codex suspecta manu porrectus, cæteris non antecellat; & plures propriis oculis viderim, ac manibus tractaverim antiquiores & meliores in Bibliothecis S. Germani Paris. Colbertina, & Regia, in quibus particula *η*, neutiquam vero, *καί*, legitur: ex quibus, mendum irrepsisse in Codicem Alexandrinum, intelligere necesse est, sive primula
libra-

librarii errantis manu, aut apostatae Cyrilli solerti ac maligna corruptione.

„ At, inquit Claudius, S. Athanasius eo loci legit *ἢ*, & ; non, *ἢ*, vel, Ego vero firmissime pernego; hanc lectionem placuisse S. Athanasio, cujus Opus nullum citat Minister, nec proferre potest, præter quemdam forte Sermonem *de cruce & passione Domini*, cum Operibus S. Athanasii compactū, sed ei falso adscriptum, & invictissime abjudicatum ab Erasmo, Abrahamo Sculteto, & Andrea Riveto, diversæ partis Criticis, quorum scientiam Protestantes in suspicione non ponunt. S. Basilius Magnus hunc locum S. Pauli cum particula disjunctiva citat, *ἢ πίνει, vel bibit*, lib. II. de Baptismo, quæst. 3. pag. 677. Tom. I. Idem præstat S. Chrysostomus Homilia 27. in caput II. I. Epist. ad Corinth. pag. 566. edit. Commel. anni MDXCVI. S. Cyprianus lib. 3. Testimoniorum, num. 94. & Epistola 15. edit. Oxoniensis. At vero quoniam non est
apud

COMMUN. SUB UTRAQ. SPECIE. 241

apud Latinos inusitatum uti particula
aut disjunctiva, pro & conjunctiva:
 hic error faciliter irrepsit in exem-
 plaria Latina Epistolarum S. Pauli, in
 quibus particula & eo loci occurrit.
 Cum autem hæc particularum ἢ & καὶ
 promiscua acceptio apud Græcos ma-
 gis rara sit, & omnes Codices MSS.
 Græci habeant ἢ πίνῃ, *vel biberit*: ita
 legendum esse non dubito. Quamob-
 rem doctissimus Grotius sensum dis-
 junctivum huic loco S. Pauli vindica-
 re contendit. *Potest, inquit, disjuncti-
 va hic in sua proprietate sumi, quia fieri
 potest, ut dives seorsim a pauperibus bibe-
 ret, non ederet; aut ederet, non autem
 biberet seorsim.*

At objicit Claudius pagg. 22. & “
 23. Dico, hanc particulam *vel sæpe* “
 in Scriptura pro copulativa usur- “
 pari, ut multis exemplis probari “
 potest. Et eo sensu accipiendam “
 esse eo loci Apostoli, ex integro “
 contextu intelligimus. Nam præ- “
 terquam quod versu proxime an- “
 tecedenti particulam copulativam “
 Q usur-

„ usurpavit: *Quotiescumque manduca-*
 „ *bitis panem hunc, & calicem bibetis;*
 „ eodem sensu sequentibus usurpat:
 „ *Probet autem seipsum homo: & sic de*
 „ *pane illo edat, & de calice bibat; nam*
 „ *qui manducat & bibit indigne, iudicium*
 „ *sibi manducat & bibit: non dijudicans*
 „ *corpus Domini.* Qui enim fieri potest,
 „ ut utriusvis speciei usum in libera
 „ hominis potestate reliquerit Apo-
 „ stolus, cum utramque speciem con-
 „ ceptis verbis eodem loci præcipiat.

Cum nullos Scripturæ locos cita-
 verit Claudius, in quibus particula
 disjunctiva pro copulativa collocata
 sit, his immorari non necesse est.
 Sed inquirendum restat, an ex con-
 textu Apostoli particulam *vel*, pro
&, positam intelligere opus sit. Eo
 recidit totum argumentum Claudii,
 quod scilicet versu 26. *Quotiescumque*
enim manducabitis panem hunc, & cali-
cem bibetis, S. Paulus particulam co-
 pulativam usurpet. Sed mirum videri
 non debet, quippe cum versus 26.
 ex iis sit, quibus Apostolus narra-
 tio-

tionem concludit simplicem rerum a Christo Domino gestarum in institutione Sacramenti Eucharistiæ: in qua cum Apostolos Sacerdotes creaverit his verbis; *Hoc facite in meam commemorationem*, eisque sacri faciendi potestatem contulerit; fatemur libenter esum panis a potione calicis non discrevisse. Hoc enim convenit nobis cum Protestantibus, semper debere Sacerdotes Eucharistiam conficere sub utraque specie. Quamobrem cum S. Paulus usque ad versum 27. ea tantum referat simpliciter, quæ accepit: *Ego enim accepi a Domino, quod & tradidi vobis.* & ex proprio prædio nihil proferat; non debuit alternatim de speciebus Eucharistiæ loqui; sed hoc non impedit, quo minus potuerit alternatim concludere vers. 27. quod quicumque mandaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus futurus sit polluti corporis & sanguinis Domini. Nam ex relicta in potestate Apostolorum seu Sacerdotum corporis & sanguinis Christi con-

secratione seu consecratione, ad normam directa ratiocinatione consequitur certissime, neminem hominem debere corpus Domini edere, vel sanguinem bibere indigne. Quamobrem dum ait continuo sermone Apostolus: *Probet autem seipsum homo: & sic de pane illo edat, & de calice bibat, &c.* Præceptum tantummodo spectat probationem seu specimen, quod sui edere cuicumque impositum est, cum manducanti panem sacrum, tum bibenti calicem; neutiquam vero spectat comestionem una & potionem. Sensus igitur S. Pauli est, debere hominem seipsum diligenter explorare & attentare, sive manducet, sive bibat. Quemadmodum ejusdem Epist. cap. 10. vers. 31. dum ait: *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite.* præceptum non spectat manducationem, aut bibitionem, & alias vitæ humanæ & civilis functiones; sed rerum ac negotiorum omnium ad gloriam Dei directionem. Item cum ait Aposto-
lus

COMMUN. SUB UTRAQ. SPECIE. 245

lus ejusdem Epist. cap. 7. vers. 39. de vidua muliere, *cui vult, nubat: tantum in Domino.* non præcipit nubere mulieri, cujus vir obdormierit: sed cum ei liberum sit, cui velit nubere, jubet non nisi in Domino: seu potius nubere permittit, dummodo in Domino.

Sed dato, non concessio, ex his verbis, *Et sic de pane illo edat, & de calice bibat,* impositum ab Apostolo præceptum intelligendum esse: defendo alternum esse pro pane & vino; & particulam & Latine, ac *ἢ* Græce, non copulative, sed disjunctive accipiendam esse. 1. Quia versu proximo, scilicet 27. *Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne:* particula est disjunctiva, *ἢ πινῆ, vel biberit:* adeoque cum continui sermonis sit idem sensus, versu sequenti: *Et sic de pane illo edat, & de calice bibat:* particula & disjunctiva debet existimari. 2. Non raro, nec insolenter apud Autores Græcos particula *ἢ* usurpatur pro particula alterna *ἢ*, vel. Apud Aristotelem lib.

Q 3

IV.

IV. de Generatione Animalium, ἢ κρο-
 τῆ, ἢ κροτῆται, *vel superat, vel superatur.*
 Lib. II. Magnorum Moraliū, ἢ ἀρετὴ
 μετὰ λύπης, ἢ ἡδονῆς, *Virtus cum dolore,*
& voluptate. Adeoque possent propter
 connexionem & commissuram cum
 versu 27. ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον, *vel calicem bi-*
berit, hæc verba versus 28. ἢ οὕτως ἐκ τοῦ
 αἵρου ἐδίετω, ἢ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. sic Latine
 verti, *Et sic de hoc pane edat, vel de calice*
bibat. Cornelius Schrevelius, Calvinista
 Grammaticus, observat in Lexico ma-
 nuali Græco-Latino, Lugduni Batavo-
 rum impresso aἶno MDCLXX. particulam
 ἔ æquabiliter significare &, *etiam, æque,*
nam, igitur, aut. Ipse vero, particulam ἢ
 copulativam esse, non dicit; sed tan-
 tum significare *vel, an.* Eduardus Leich,
 e secta Britannicorum Protestantium
 non ignobilis Scriptor, in sua Critica
 Veteris & Novi Testamenti, Amstelo-
 dami publici juris facta aἶno MDCLXXIX.
 animadvertit, apud S. Matth. cap. 15.
 v. 4. particulam καὶ esse disjunctivam,
 & verti debere Latine, *aut.* Cui concii-
 nit Georgius Pafor, etiam Calvinista

Batavus, in Lexico Græco-Latino in Novum Testamentū. Exemplum hujus significationis particulæ καὶ habemus c. 12. v. 37. ejusdem Evangelii: ἐκ γὰρ τῶν λόγων σε δικαιώθησιν, ἔκ τε τῶν λόγων σε καταδικαώθησιν: quæ vulgata sub morose textui adhærens traduxit: *Ex verbis enim tuis justificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis; pro, vel ex verbis tuis condemnaberis.* Verum enimvero adeo Protestantes recognoverunt hanc particulā καὶ esse nonnunquam disjunctivam, ut hunc versum 29. c. 11. Epist. 1. ad Corinth. ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀνὰ κρίσιν, κρῖμα ἑαυτοῦ ἐσθίει καὶ πίνει. Latine verterint, *Nam qui edit, AUT bibit indigne, judicium sibi edit & bibit: cum Vulgata versio habeat, Qui enim manducat & bibit, &c.* Id vero perspectum habemus ex versione Latina Novi Testamenti, typis impressa Tiguri per Christophorum Froschonerū, anno Christi MDXLIV. cura Petri Cholini, & Rodolphi Galterii, quæ habetur compacta in fine versionis Bibliorum Leonis-Judæ, qui proxime elapso sæculo, ejurato Judaïsimo, ad Zuin-glianismum se traduxit.

Sed sciscitantur a nobis adversarii, qua ratione possimus annunciare mortem Domini, manducando panem & bibendo calicem Domini, juxta præceptum S. Pauli: *Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis: mortem Domini annunciabitis donec veniat: (a) si vel manducare vel bibere desistamus, antequam veniat.*

Responsio facilis est, hunc versum 26. capituli II. Epistolæ I. ad Corinthios, esse partem seu membrum narrationis, qua S. Paulus explicat Corinthiis quæ de institutione Eucharistiæ a Domino acceperat: *Ego enim accepi a Domino quod & tradidi vobis. Revera enim ad summum explicat hic S. Paulus, & paraphrasi quadam explanat quod ipse Christus ab Evangelistis supra citatis dixisse refertur; nec aliud significat, quam quod Christus ait Discipulis suis: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem. Hoc facite quotiescumque bibetis, in meam commemorationem*

(a) 1. Cor. II. v. 26.

nem. (a) Ex his autem, quæ tantummodo duodecim Apostolis dicta sunt, qui soli sub specie vini, quo tempore Eucharistia instituta fuit, percipere potuerunt, ut supra ostendimus; nihil aliud colligi potest, quam quod ex conceptis Evangelii verbis naturaliter & necessario consequitur. Quamobrem cum ex Evangelio intelligamus, solis Sacrificis successoribus Apostolorum impositam fuisse necessitatem conficiendæ Eucharistiæ, & sumendæ sub utraque specie; hoc tantum ex narratione S. Pauli versibus quatuor, 23. 24. 25. & 26. comprehensa colligere possumus: adeoque illud præceptum Laicos & plebem Christianam non spectare, quæ ex eodem S. Paulo in conclusione ex hac narratione assumpta, potest alternatim sub specie panis aut vini Communionem percipere. *Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne,* (b) &c.

Hanc explicationem tam perspicue

Q 5

con.

(a) *Luc. 22. v. 19.* (b) *1. Cor. 11. v. 27.*

confirmat S. Gregorius Nazianzenus, ut Claudius neutiquam infirmare possit; quamvis ad sui erroris patrocinium eum aggregare nitatur, pag. 43. Explicationis sui Catechismi, qua citat Orationem II. S. Gregorii de S. Gorgonia, quam dicit aliquid antityporum corporis & sanguinis Domini recondidisse, & lacrymis admiscuisse, juxta versionem male fidam Rudolphi Hospiniani, lib. V. Hist. Sacrament. cap. 8. pag. 408. adeoque concludit, Communionem domesticam sub utraque specie conjunctim factitatum fuisse. Sed e contra S. Gregorius ait alternatim, antityporum quid illam recondidisse corporis vel sanguinis: καὶ εἴ ποὺ πὶ τῶν ἀιπτόπων τὸ πρὸς σῶμα ᾧ ἢ τὸ αἷμα ᾧ ἢ χεὶρ ἐψησῶσαν, τὸτο καταμυγῶσα τοῖς δάκρυον. *Et si quid uspiam antityporum honorandi corporis vel sanguinis manus recondidit, id lacrymis admiscisset.* Doctissimus Jacobus Billius, Abbas S. Michaelis in Eremo, quo nemo Linguam Græcam melius calluit, particulam, ἢ τὸ αἷμα ᾧ, sciebat alternatim debe-

re verti ; adeoque traduxit, *Et si quid
uspian antityporum pretiosi corporis aut
sanguinis manus recondiderat, &c.* Ex
his enim licet concludere, Commu-
nionem domesticam, non sub utra-
que, sed sub utraque specie fieri.

Non magis veritatis congruit insti-
tutis, quod profert Claudius, ut de-
latam ad absentes sub utraque specie
Eucharistiam comprobet, ex Apolo-
gia 2. S. Justinii Martyris: Οἱ καλού-
μενοι παρ' ἡμῶν Διάκονοι διδόναι ἐκάστῳ τῶν παρόν-
των μεταλαβεῖν ἀπὸ τῆς ἑχαριστήεντος ἁγίου, ἢ
οἴνου, ἢ ὕδατος ἢ τοῖς ἐπαρῶσιν ἀποφέρουσι.
*Vocati apud nos Diaconi dant cuilibet præ-
sentium accipere Eucharisticum panem, &
vinum, & aquam: & ad absentes perfe-
runt.* Non dicit, *Ea conjunctim, vel
alternatim ad absentes perferunt, καὶ τὰ
συνεργήματα τοῖς οὐ παρῶσιν ἀποφέρουσι,* sed
tantummodo, *Et ad absentes perfe-
runt.* Fieri enim poterat, ut Dia-
coni sub utraque specie, non sub
utraque deferrent. Quemadmodum
si quis diceret hodie, Sacerdotes pa-
nem & vinum in sacrificio Missæ

sumere, & postea præsentì plebi porrigere, & ad ægros absentes deferre: supervacaneum & absurdum esset concludere, ætate nostra Eucharistiam plebi sub utraque specie porrigi, & ad ægros deferri. Uno verbo, nihil aliud significare vult S. Justinus, nisi communionem Eucharistiæ præsentibus, & deinde absentibus porrigi, ut ibidem ipse S. Justinus ait:

καὶ ἡ Διάδοσις ἢ ἡ μεταλήψις διὰ τῶν Ἐξαρχισθέντων ἐκάστω γίνεται, ἢ τοῖς οὐ παροῦσι διὰ τῶν Διακόνων πέμπεται. *Traditio & communicatio Eucharisticorum cuilibet fit, & absentibus per Diaconos mittitur.* Igitur hæc S. Justinì verba perperam a Claudio assumuntur ad concludendum vere & castigate, ætate sancti Martyris Eucharistiam plebi administratam fuisse sub utraque specie. Origenes sæculo proxime sequenti ætatem Justinì, de sola specie panis mentionem facit in suis ad S. Matthæum Commentariis, pag. 254. quæ publici juris fecit, & primus Græce edidit Clariss. Huetius, & potissime libro VIII. contra Cel-

Cel-

Celsum, pag. 416, edit. Cantabrig.

Ἐστὶ ἡ καὶ σύμβολον ἡμῶν τῆς πρὸς τὸ Θεὸν Ἐχαριστίας, ἄρτος Ἐχαριστία καλούμενος. *Est & nobis symbolum Eucharistiae ad Deum, panis Eucharistia dictus.* Similiter attendere possumus, frustra nihilominus repugnantem Isaaco Casaubono, ad S. Ignatium, Epist. ad Ephesios, dum ait: ἓνα ἄρτον κλώντες, ὃ ἔστι φάρμακον ἀθανασίας, ἀντίδοτον τῆς μη θανεῖν. *Unum panem frangentes, quod est pharvacum immortalitatis, mortis antidotum & ad Philadelphios: εἰς ἄρτον τοῖς πᾶσιν ἐθροῦσθη.* *Unus panis omnibus est comminutus.* & Epist. ad Smyrnæos; in quibus de solitario pane mentionem facit. Hic vero prætermittere nefas est, Ministrum quemdam Calvinianæ partis non indoctum, Autorem Responsionis vernaculo sermone scriptæ ad officium Sanctissimi Sacramenti, contendere hanc vocem ἓνα ἄρτον, per has voces, *unum solum panem*, debere reddi: ex quibus intelligeremus, panem solum per consecrationem integram Eucharistiam constituere; quippe cum panis solus fo-

ret

ret immortalitatis pharmacum, & antidotum mortis. Lege pag. 12. qua crimini dat Autori versionis ejusdem Officii, quod hæc verba, *ἓνα ἄρτον κλώντες*, traduxerit, *unicum panem frangentes*; non vero, *unum solum panem frangentes*.

Sed hæc satis esse videntur, ut Protestantes intelligant, loca Scripturæ non adeo esse clara & manifesta, ut de Communione sub utraque specie Laicis porrigenda nullus dubitandi locus relinquatur; adeoque præceptum ac mandatum divinum de ejusmodi Communione conceptis verbis perspectum habeamus. Quæ cum ita sint, & hæc quæstio ac controversia visa sit semper in religione Christiana præcipua ac capitalis; incredibile est, Deum ad eam finiendam ac dirimendam nullum tribunal, nullumque judicem reliquisse. Loca Scripturæ, quæ liti causam præbent, ad eam dirimendam assumi non possunt; siquidem variis sensibus explicatu difficilissimis sunt obnoxia, de quibus non solum

solum Catholici & Protestantes, sed & ipsi Calviniani inter se dissentiunt. Quamobrem hoc iudicium ad Scripturam deferre, nihil aliud esse videtur, quam litem diu jacentem & examinatum novis vitilitigationibus exsuscitare & recoquere. Ad societatem Prædestinatorum causam agere non potis est, quos inter reprobos discernere ac recognoscere in hominum potestate non positum est. Igitur ad Ecclesiam solam Pastorum & ministrorum successione continua ab origine rerum Christianarum aspectabilem & perspicuam, (a) *adversus quam portæ inferi non prævalebunt*, confugere necesse est.

F I N I S.

Fa-

(a) *Matth. 16. v. 18.*